

شاهنامه داوری

به روایت شادروان عباس اقبال آشتیانی

در دفتر پیشین نامه بهارستان (۱۱-۱۲: ۳۹۵-۳۹۸) آقای دکتر سیروس پرهام در مقاله‌ای ارزشمند به نقد و معرفی کتاب چاپی تصاویر شاهنامه داوری پرداخته‌اند و در آن اشاره‌ای کوتاه به تاریخچه ساخت و دست به دست شدن آن نسخه کرده‌اند. چون نه جناب استاد و نه مقدمه‌نویس محترم شاهنامه داوری (آقای سیروس کمالی سروستانی) در نوشته‌هایشان به مقاله شادروان استاد عباس اقبال آشتیانی که در سال ۱۳۱۳ در مجله مهر منتشر شده بود هیچ‌گونه اشاره‌ای نکرده‌اند، پس مناسب دیده شده تا قسمتی از آن مقاله برای تکمیل آن مطالب در اینجا تجدید چاپ شود.

ن. م. کاشانی

* * *

یکی از نسخ بسیار نفیس شاهنامه از حیث قدمت زمان و ارزش تاریخی بلکه از جهت نفاست خط و جهات تاریخی دیگر نسخه گرانبهایی است که تا این اواخر در تصرف حضرت اشرف آقای فتح‌الله خان سپهدار اعظم بوده. این نسخه به خط مرحوم میرزا محمد داوری شاعر و استاد خوشنویس فرزند مرحوم میرزا کوچک وصال شیرازی است.

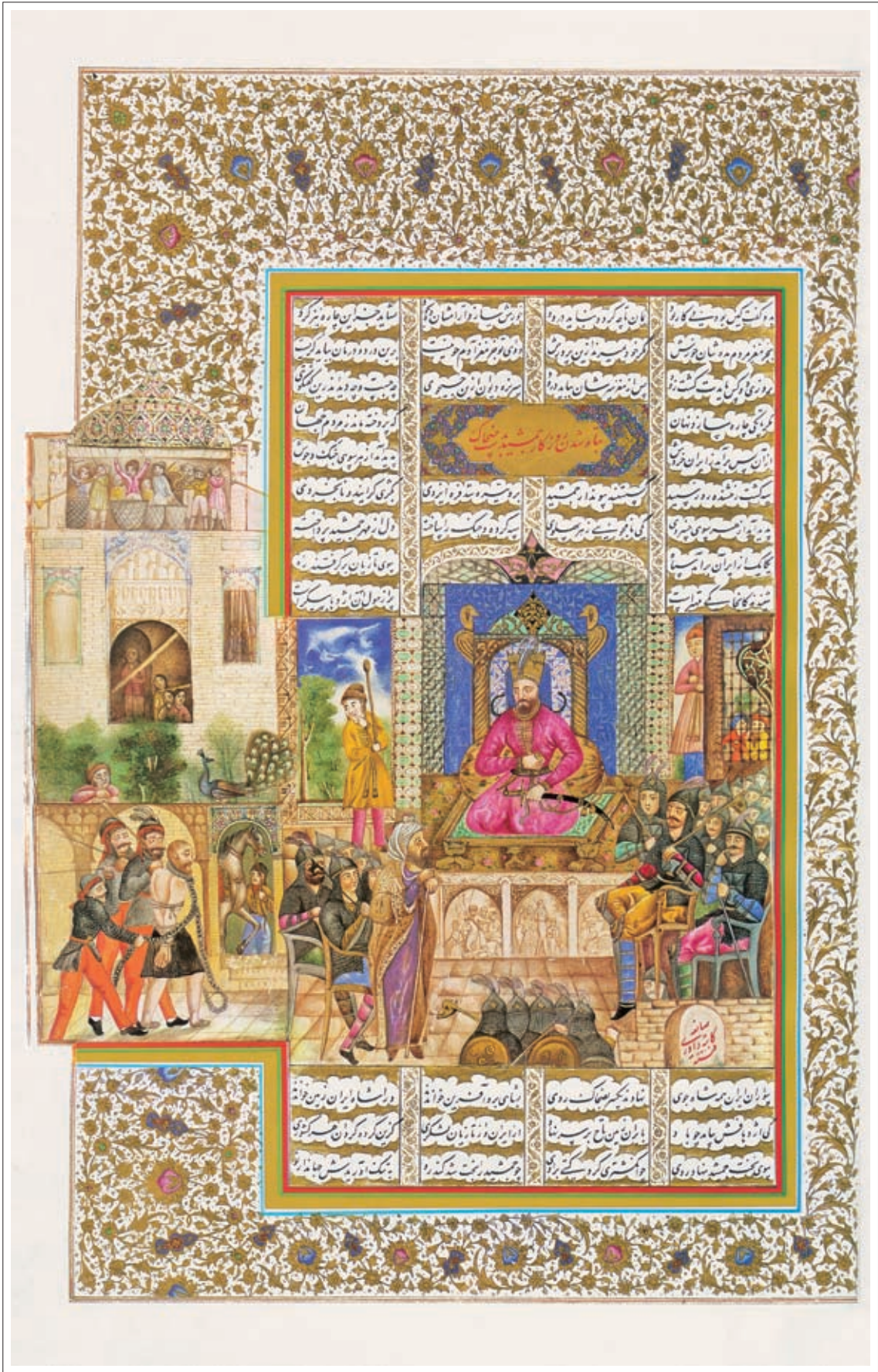
داوری (۱۲۳۸-۱۲۸۳) که مثل فرزندان دیگر مرحوم وصال مردی هنرمند و شاعر و استاد خوش خط بوده این نسخه از شاهنامه را در مدت پنج سال با کمال زبردستی و هنرمندی نوشته و چون در نقاشی نیز مهارت داشته پس از انجام نسخه چند مجلس نقاشی نیز از قلم خود بر آن الحاق کرده است. سپس در آخر آن گنجینه آراسته، منظومه‌ای به بحر متقارب در ستایش فردوسی و ذکر سلاطین عجم و شرح زحمات خود و مدح محمدقلیخان ایلخانی ایل قشقایی که به سال ۱۲۶۶ فوت کرده و داوری این نسخه را برای او نوشته بر آن ضمیمه نموده و پس از انجام، چنان نسخه گرانبهایی را به ایلخانی مزبور تقدیم داشته است.

بعد از فوت ایلخانی زمانی که یحیی خان معتمدالملک (که بعدها به لقب مشیرالدوله ملقب شد) در شیراز بود آن نسخه را خرید و مرحوم میرزا احمد وقار (۱۲۳۲-۱۲۹۸) پسر دیگر مرحوم وصال و مؤلف کتاب «انجمن دانش» که او نیز از گویندگان شیرین سخن و از افراد هنرمند و خوش خط و با استعداد خاندان وصال بوده در موضوع این انتقال قطعه‌ای به همان وزن سروده و این قطعه را مرحوم میرزا عبدالوهاب یزدانی (۱۲۵۲-۱۳۲۸) که او نیز به خوبی خط و خوشنویسی نستعلیق معروف است به خط خوش بر آن افزوده است.

این نسخه که جامع محسنات مذکور است پس از وفات یحیی خان مشیرالدوله در وجه طلب با چند صندوق کتب نفیسه دیگر به یکی از گماشتگان او داده می‌شود و آقای فتح‌الله خان سپهدار اعظم یکی از آن صندوق‌ها را که شامل این نسخه از شاهنامه نیز بوده است به وجه نازلی می‌خرند.

✓ عنوان اصلی مقاله و مشخصات آن چنین است:

«یکی از نسخ نفیسه شاهنامه»، مجله مهر (فردوسی‌نامه)، ۲ (مهر و آبان ۱۳۱۳)، ش ۵-۶: ۴۳۸-۴۴۱: ۴۳۸.

برگی از «شاهنامه داورى» (نقل از متن چاپی کتاب مجالس شاهنامه، شیراز: ۱۳۸۲).